

Σημαινόμενα στην Ακολουθία των Κεκοιμημένων (Παναγιώτης Σκαλτσής, Καθηγητής, Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

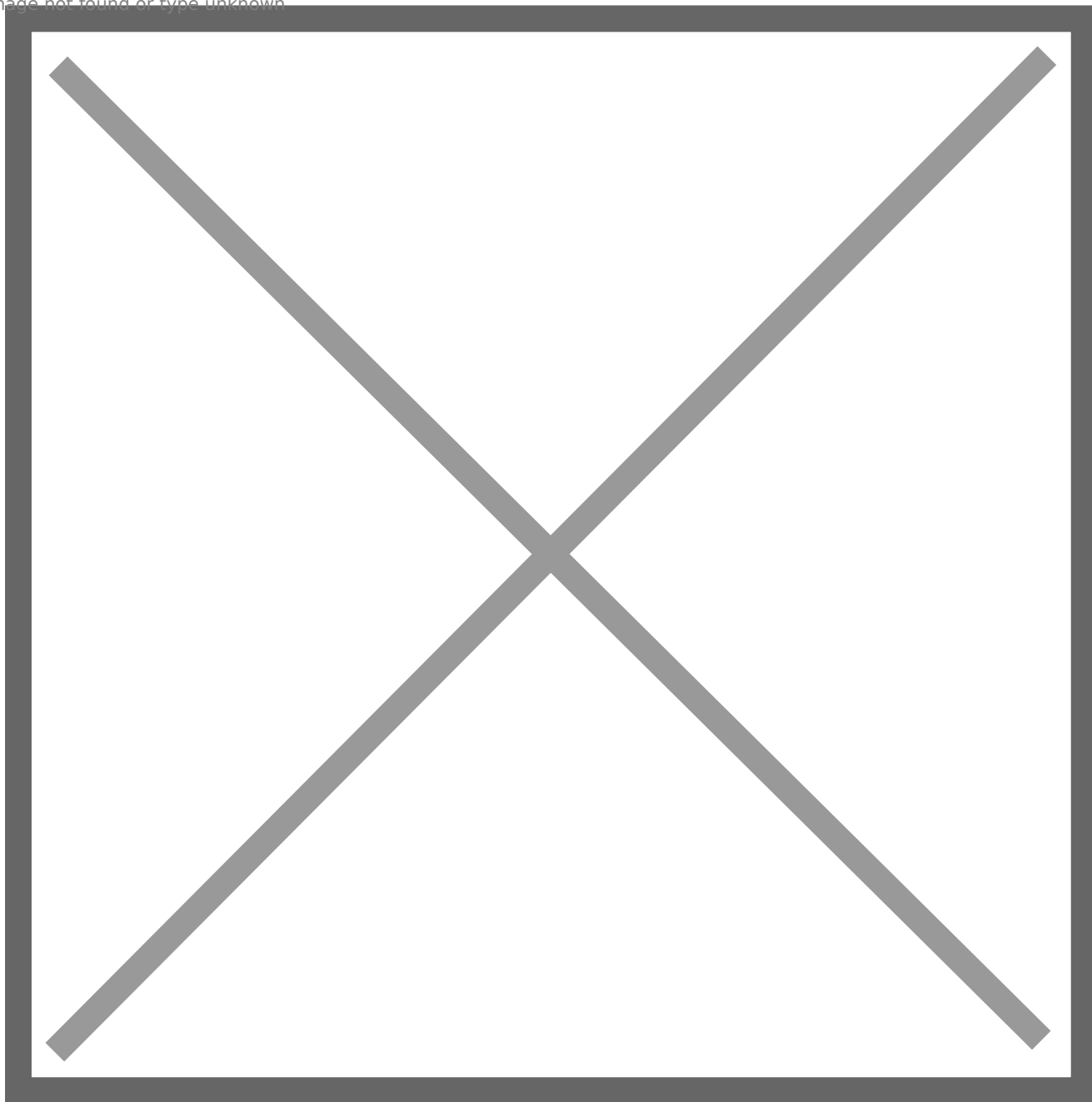

Ερώτηση: «Τι σημαίνουν στη Νεκρώσιμη Ακολουθία η ψαλμωδία του Αμώμου, ο ασπασμός του νεκρού, η έκχυση ελαίου κατά την ταφή και η μετά από αυτήν τεσσαρακονθήμερος θεία Λειτουργία;»

Για τα σημαινόμενα στην Ακολουθία των κεκοιμημένων υλικό αντλούμε από τον ερμηνευτή των λειτουργικών θεμάτων άγιο Συμεών Θεσσαλονίκης. Σχετικά με τον Άμωμο, ψαλμό 118, που εντάχθηκε στην Ακολουθία τον 11ο αι.[1], ο άγιος τονίζει ότι οι στίχοι του Αμώμου, σε τρεις μάλιστα στάσεις, ψάλλονται για να τονισθεί η μεγάλη σημασία του νόμου του Θεού για την ψυχή του απελθόντος αδελφού (PG 155, 681 D□ 684 A), «την τε πολιτείαν προγράφουσι του Σωτήρος και την των αγίων ζωήν», σύμφωνα με την οποία οφείλει να ζήσει ο καθένας μας [2]. Σύγχρονοι δε ερμηνευτές της Νεκρωσίμου Ακολουθίας επισημαίνουν την ωφέλεια που έχει η ψαλμωδία του Αμώμου και για τους ζώντες, αφού το άκουσμά του διεγείρει προς μετάνοιαν και κατάνυξη (PG 155, 684 A). Το «Αλληλούια» που ψάλλεται σε κάθε στίχο της πρώτης στάσης του Αμώμου σημαίνει τη δευτέρα του Κυρίου παρουσία, το δε «Ελέησόν με Κύριε», που ως

εφύμνιο ψάλλεται μετά από κάθε στίχο της δεύτερης στάσης, είναι «η οικειοτάτη και θεοφιλής προσευχή» [3]. Τα Ευλογητάρια που ακολουθούν, ως νεκρώσιμα ιδιόμελα, είναι στιχηρά του Αμώμου.

Image not found or type unknown

Μετά τα αναγνώσματα διαβάζεται πάλι ευχή «και μετ' αυτήν ο ύμνος του ασπασμού και ο επιτελεύτιος ασπασμός». Η πράξη αυτή του ασπασμού γίνεται «διά την μετάβασιν και τον από της ζωής ταύτης χωρισμόν και ως κοινωνία και ένωσις εστιν». Ο άγιος Συμεών βλέπει τον συμβολισμό αυτό στην προοπτική της πλήρους κοινωνίας όλων των πιστών με τον Χριστό κατά την Ανάσταση. Τον ασπασμό ακολουθεί «πάλιν επί τω τέλει ευχή, ως σφραγίς τελούσα των ύμνων» και γίνεται η απόλυση (PG 155, 685 B).

Ο ασπασμός και το «αιωνία η μνήμη» που ακολουθεί είναι σαν απόθεση του κεκοιμημένου στον Θεό «και δέησις υπέρ αυτού παρ' ημών». Η δε τελική ευχή «ως δώρόν εστι και τελείωσις και εις την του Θεού απόλαυσιν παραπέμπουσα». Γι' αυτό και γίνεται η κατάθεση του λειψάνου στον τάφο και ψάλλεται ο τρισάγιος ύμνος «εις την της Τριάδος δοξολογίαν». Η ταφή έρχεται ως εφαρμογή και εκτέλεση του θείου προστάγματος «γη ει και εις γην απελεύση» (Γεν. 3, 19).

Η διά του σταυρού σφράγιση του τάφου και η έκχυση «σταυροειδώς» του ελαίου κηρύττουν την Ανάσταση. Διότι μολονότι είμαστε θνητοί, «αλλ' όμως αναστησόμεθα διά του υπέρ ημών σαρκωθέντος τε και αποθανόντος σαρκί και αναστάντος και την ανάστασιν ημίν χορηγήσαντος» (PG 155, 685 CD). Όπως δε στο Βάπτισμα υπάρχει νερό και λάδι, έτσι αυτά τα στοιχεία χρησιμοποιούνται και στην ταφή, για όσους έζησαν με πίστη. Με το νερό ο νεκρός νίπτεται στην αρχή της τελετής «σταυρού τύπω», με το λάδι δε αλείφεται στο τέλος. «Το γαρ έλαιον των αγώνων εστί σημαντικόν και ότι ο κοιμηθείς, καλώς και ευσεβώς αγωνισάμενος, τετελείωται και του θείου ελέους αξιωθήσεται και της λαμπράς ιλαρότητος του θείου φωτός» [4].

Όταν τέλος ρίχνεται το χώμα πάνω στο σώμα, επιλέγεται ευχαριστήριος ευχή «ως σφραγίς και τελείωσις». Όλοι τότε προσκυνούν τον Θεό δώδεκα φορές υπέρ του κεκοιμημένου «εις εξιλέωσιν της αυτού ζωής». Οι προσευχές δε γι' αυτόν είναι συνεχείς και «καθ' εσπέραν τε και πρωί ου παύονται». Εκείνο που περισσότερο απ' όλα τ' άλλα ωφελεί τους κεκοιμημένους είναι η τέλεση της θείας Ευχαριστίας κάθε ημέρα. Αφήνει μάλιστα να εννοηθεί ότι όσο περισσότερες Λειτουργίες γίνουν για κάποιον απελθόντα, τόσο περισσότερο ωφελείται αυτός, αλλά ωφελούνται και οι προσφέροντες. Τουλάχιστον όμως η επί τεσσαρακονθήμερον τέλεση της θείας Ευχαριστίας είναι αναγκαία· «Τι γαρ άλλο επωφελέστερον του θύεσθαι τον Χριστόν υπέρ ημών;» (PG 155, 688 BC).

Σημειώσεις:

1. Ιωάννης Μ. Φουντούλης, «Νεκρώσιμα Τελετουργικά», στο Τελετουργικά Θέματα, «Ευσημόνως και κατά τάξιν» [Σειρά «Λογική Λατρεία», 12], Αθήνα: Αποστολική Διακονία 2002, σ. 154.

2. Ανδρέας Θεοδώρου, «Άμωμοι εν οδώ Αλληλούια». Σχόλιο ερμηνευτικό στη Νεκρώσιμη Ακολουθία, Αθήνα: Αποστολική Διακονίας 1990, σ. 38.

3. Ανδρέας Θεοδώρου, ο.π., σ. 38-39. 4. PG 155, 688A. Για τη χρήση του ελαίου στην εκκλησιαστική ταφή βλ. πρωτ. Δ.Β. Τζέρπος, Η ακολουθία του Νεκρωσίμου Ευχελαίου..., Αθήνα 2000, σ. 125-141.

Εφημέριος, έτ. 68ον, τεύχ. 4ον, Ιούλιος - Αύγουστος 2019.